

Ochtyrka to Miasto Bohaterów. Polskie korzenie Ochtyrki

Miasto Ochtyrka w regionie Sumy zostało założone w 1641 roku. W swojej 380-letniej historii miasto było częścią Rusi Kijowskiej, Rzeczypospolitej, carskiej Rosji, Związku Radzieckiego. Populacja miasta wynosi 48 tysięcy osób, a łączna powierzchnia miasta to 32 kilometry kwadratowe. Na tym terenie znajduje się 67 zabytków dziedzictwa kulturowego, w tym: 27 - zabytki historyczne; 20 - pomniki sztuki monumentalnej; 20 - zabytki urbanistyki i architektury. Ochtyrka jest duchowym centrum regionu Sumy, w mieście wybudowano 11 cerkwi i katedr. Już w 1961 r. na bazie złóż ropy i gazu odkrytych w rejonie ochtyrki powstało złożo Ochtyrka, których zagospodarowanie dało później prawo do nazywania Ochtyrki „naftową stolicą Ukrainy”.

Ochtyrszczyna to miejsce owiane szarymi legendami i chwałą naszych dziadków i pradziadów! Nasza ziemia jest oryginalna i wyjątkowa, hojna dla ludzi pracowitych i kreatywnych. To kraina bohaterów i poetów, robotników i artystów. Malownicze krainy, na których jak wieniec z lasu stoi Ochtyrka, od dawna przyciągają ludzi.

Wykopaliska archeologiczne prymitywnych osad opowiadają o pierwszych mieszkańcach tego regionu. Znajdowały się tu osady słowiańskie z czasów Rusi Kijowskiej. Pierwsze światowej sławy materiały dotyczące osadnictwa naszego regionu są w posiadaniu greckiego filozofa, historyka Herodota. W swoich dziełach ludzie, którzy żyli na naszej ziemi przez wieki przed nami, nazywani byli Gelonami. Archeolodzy znaleźli ślady żyjących tu Greków i Rzymian we wsiach Ochtyrszczyny, w dorzeczu Worskli.

Podczas najazdu mongolsko-tatarskiego Horda zdewastowała naszą ziemię, zamieniając ją i tysiące hektarów ziem ukraińskich w Dzikie Pole. „Oni, jak jeleni, zalali cały kraj i zniszczyli wszystko – dobrze prosperujące miasta zamieniły się w osady i „porosły trawą zapomnienia”. [E.Albovsky].

Kolejną dominującą siłą na Dzikim Stepie była Królewska Polska. Jeśli chodzi o nasz region, jego interesy rozciągały się na ochronę i wzmacnianie jego granic poprzez pilnowanie terenów przygranicznych. Polscy feudałowie ziemscy od dawna starają się zagospodarować nowo zasiedlone ziemie pod swoją działalność gospodarczą. Dlatego założenie Ochtyrki przez Polaków było uwarunkowane koniecznością odparcia najazdów Tatarów Krymskich na ziemie polskie.

Dokładna data powstania miasta nie zachowała się ani w literaturze historycznej, ani w dokumentach archiwalnych. Jak zeznał arcybiskup Filaret z Charkowa, w 1641 r. mirhorodzki urzędnik królewski postawił niewielką straż przed skrajnym skrzydłem systemu rosyjskich fortyfikacji na zachodniej granicy Biełgorodu. W tym czasie tereny te wchodziły w skład Rzeczypospolitej Obojga Narodów, a rząd polski dążył do umocnienia swojej pozycji w sąsiedztwie Rosji.

W 1641 r. w miejscu osady słowiańskiej na prawym brzegu Worskli, dopływu Dniepru, na górze Ochtyr, ukraińscy Kozacy pod wodzą polskiego urzędnika Kulczewskiego zbudowali graniczną twierdzę Ochtyrsk. Za oficjalnie uznaną datę jego powstania uważa się 29 września 1641 r. Doniesienia o budowie Ochtyrsk w Moskwie zostały odebrane jako akt wrogości i od razu wydał rozkaz zwiększenia gotowości osób pełniących służbę w pobliskich punktach. Polacy rządili na ziemiach Ochtyrki, próbowali szerzyć wiarę katolicką wśród narodu ukraińskiego, powiększali terytoria swoich wpływów gospodarczych.

Jednak warunki pokoju w Polanach, kończącej wojnę rosyjsko-polską (1632-1634), wywołały trwające ponad dekadę spory o tereny przygraniczne. W 1647 r., potrzebując wsparcia państwa rosyjskiego przeciwko Tatarom Krymskim, Rzeczpospolita Obojga Narodów została zmuszona do oddania części terytoriów. W ten sposób do 1648 r. wytyczono granicę moskiewsko-polską, w wyniku czego osada na Górze Ochtyr, na której znajdowało się do 50 jardów, została przekazana Moskwie, a ludność z tych ziem została wywieziona do Polski przez króla władze.

My, mieszkańcy Ochtyrki, świętowaliśmy naszą wspólną historię, tworząc miasto Ochtyrka w Muzeum Krajoznawczym. Jej pracownicy w latach 60. zbierali i syntetyzowali dokumenty i materiały z państwowych archiwów Ukrainy dotyczące założenia naszego miasta. Na podstawie tych materiałów miejscowi historycy opublikowali 3 numery miejscowych notatek, które do dziś pozostają źródłem wiedzy o dziejach ojczyzny dla mieszkańców Ochtyrki i badaczy dziejów Słobidzkiej Ukrainy. Instytucję odwiedziły delegacje z różnych krajów, znane osoby z całego świata - pisarze, piloci, weterani II wojny światowej, naukowcy i wielu innych obywateli kraju. Niestety 8 marca rasistowskie samoloty ostrzelały centrum miasta, a oprócz budynków mieszkalnych, sklepów i rady miejskiej zniszczone zostało Muzeum Krajoznawcze Ochtyrka.

Wszyscy widzieliśmy bezbożne okrucieństwa, jakie okupanci popełniają na terytorium naszej od dawna cierpiącej Ukrainy. W swoich przemówieniach i szczytach rosyjscy politycy mówią o „demilitaryzacji”, „denazyfikacji” i wyzwoleniu Ukraińców z „batalionów nacjonalistycznych”. Według nich rosyjskie wojsko nie strzela do osiedli, a artylerię i rakiety wysyłają wyłącznie do „obiektów wojskowo-strategiczych”. Zgodnie z ich logiką do tej kategorii należą domy ludności cywilnej, szpitale, przedszkola, sklepy spożywcze, dworce kolejowe, gminy, infrastruktura krytyczna i my, zwykli Ukraińcy, m.in. dzieci, kobiety, osoby niepełnosprawne i starsze.

Przed otrzymaniem oficjalnego tytułu „bohatera miasta” Ochtyrka była znana na całym świecie jako „Przyczółek Ukrainy”. Odwaga i heroizm naszych wojsk nie pozwoliły jednostkom armii rosyjskiej na dalsze oddalanie się od granicy bez przeszkód do Charkowa, Połtawy i Kijowa. Po tygodniach konfrontacji z wrogiem i wycofywaniu się z sąsiednich miast, nasze wojsko jako jedno z pierwszych zepchnęło wojska okupanta do granicy. Za swoją wolność miasto zapłaciło bardzo wysoką cenę za ludzkie życie. Doznało straszliwych zniszczeń, ale pozostało wolnym miastem ukraińskim.

Dnia 24 marca 2022 r. dla upamiętnienia wyczynu, masowego bohaterstwa i wytrwałości obywateli, którzy bronili swoich miast podczas odpierania zbrojnej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, dekretem prezydenckim przyznano honorową nagrodę „Miasto Bohaterów Ukrainy” . .

Historia ma charakter cykliczny. Minęło prawie 400 lat, a los ponownie połączył drogi życia wielu Ukraińców i Polaków. Teraz, w czasach prawdziwego ludobójstwa narodu ukraińskiego, udowodniście nie tylko słowem, ale i czynem, kto jest dla nas prawdziwym braterskim narodem! Dla nas Ukraińców w trudnych czasach jest to niezwykle cenne. Stworzyliśmy z wami bardzo silną więź, która wyrosła z rzeczywistości, z ciepła w naszych sercach, z tego, jak nas traktowaliście, aż półtora miliona Ukraińców, którzy znaleźli schronienie na waszej ziemi, na której my nie czuć się obcym.

Wzbogacenie

Na podstawie analizy malowideł konfesyjnych, głównego rodzaju źródeł genealogicznych oraz oficjalnego dokumentu państwowego z XVIII wieku, który sporządzili księża w celu spisania parafian spowiedzi i komunii w kościołach Ochtyrki, 82 nazwiska pochodzenia polskiego kończące się w nazistowskich. Wskazuje to, że znaczna część ludności Ochtyrki w latach 1773-1792 składała się z imigrantów z terytorium Rzeczypospolitej.

Andruz, Beletsky, Berbenitsky, Bodyansky, Borzovsky, Borodaevsky, Boyarsky, Budyansky, Buzinsky

Vodianytsky, Volshansky, Geżelensky, Golubetsky, Gorbaczewski, Dażemowski. Dinitsky, Drotovsky, Dulychansky, Dulsky

Jełowiecki, Żywotyński, Zełenski, Zenkovetsky, Kalinovsky, Kanivetsky, Korabanevsky, Karvodsky, Kaszpurovsky, Kovalevsky, Korzhevsky, Korochenksky, Krynytsky

Lesnicki, Libański, Linetsky, Luchansky, Macedoński, Matveyevsky, Melchinsky, Milovsky, Molchanovsky, Mushtaevsky, Mushtansky, Nazarevsky, Netrebetsky, Novetsky

Osadsky, Ostrovsky, Panyatovsky, Parafeevsky, Poklonsky, Pokarsky, Poltoraksky, Polyansky, Puzyrevsky, Rogovsky, Rogodziński, Rozhevsky, Ruzhensky

Sadovsky, Seratsky, Sinyansky, Skursky, Sokolovsky, Stavytsky, Stalin, Surzhansky, Trocki, Uszivsky, Fialkovsky, Khanovsky

Czerniawski, Szewlewski, Szymanowski, Shirshansky, Shumsky, Shcherbynsky, Yakovsky, Yakubovsky, Yanovsky, Yaroslavsky, Yasinsky.

Znanym imigrantem z Rzeczypospolitej Obojga Narodów jest Iwan Kristkowski, zastępca dowódcy 10. Pułku Ułanów Odeskich, który w tym czasie stacjonował w Ochtyrce do 1918 r. na terenie nowoczesnej jednostki wojskowej №0563. Został całkowicie zbombardowany przez okupantów 28 lutego bombami próżniowymi, zabronionymi przez europejskie konwencje.

Kristkovsky ożenił się z Evdokią Kalistratovną i zabrał ją ze sobą do Ochtyrki. Korzenie rodowodu Eudokii i jej siostry Elżbiety również wywodzą się z krajów bałtyckich, terytorium ówczesnej Rzeczypospolitej. Elżbieta poślubiła potentata Semikolenova Wiktora Aleksandrowicza. Obie rodziny były znane i szanowane w Ochtyrka.

Wykorzystane źródła literatury:

- Lokalne notatki dotyczące wiedzy. Ochtyrka, 1960, I numer, s.102-107
- „Ochtyrszczyna – świątynia mojej duszy” – Sumy: PKP „Hellas-S”, 2012, s.22-24
- Bazhan OG, Wortman D.Ya. Ochtyrka // Encyklopedia Historii Ukrainy: T. 7: Mi-
O / Redaktor.: VA Smoliy (przewodniczący) i inni. NAS Ukrainy. Instytut Historii
Ukrainy. - K.: B-Bo " Myśl naukowa ", 2010. - 728 c.
- Topchiy OV, Wheat BV „Tablice akt osobowych prawosławnych miast Ochtyrka,
wyznanych w 1773 i 1792 r.” Charków: Drukarnia Madryt, 218, 404p.
- zdjęcia zrobione z otwartych źródeł internetowych